

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Список використаних джерел:

1. Голубева Н. Ю., Бут І. О. Особливості судового захисту цивільних прав в умовах воєнного стану / Проблеми здійснення та захисту цивільних прав в умовах воєнного стану : монографія / за ред.: Є. О. Харитонова, О. І. Харитонові, К. Г. Некіт ; упор.-укл. Ю. С. Маршук ; НУ «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 336 с. С. 186–246. URL: <https://hdl.handle.net/11300/23423>
2. “Air-alarms.in.ua” – Статистика повітряних тривог. URL: <https://air-alarms.in.ua>
3. Історія повітряних тривог у Києві внаслідок російської військової агресії : Київ цифровий. URL: <https://kyiv.digital/storage/air-alert/stats.html>
4. Судову залу в укритті обладнали у Вінницькому апеляційному суді : Судова влада України. URL: <https://ics.gov.ua/archive/1377262>
5. Лист Ради суддів України від 22 червня 2022 року № 128/22. URL: <https://iv.od.court.gov.ua/sud1509/pres-centr/news/1306247>
6. Постанова Верховного Суду від 22.12.2022 у справі № 910/2116/21. URL: <https://reystyr.court.gov.ua/Review/108360142>

Ключові слова: цивільний процес, повітряна тривога, безпека, відкладення розгляду справи.

Key words: civilprocess, airalert, security, adjournment.

ВОЛКОВА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, доктор юридичних наук, доцент*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПІДСУДНОСТІ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розглядаючи такі справи як справи про захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві, необхідно зазначити, що більшість справ цієї категорії розглядаються за правилами загальної територіальної підсудності за зареєстрованим місцем проживання чи перебування відповідача відповідно до ст. 27 ЦПК України. Однак деякі категорії зазначених справ можуть розглядатись за вибором позивача, отже законодавець надає право вибору позивачеві у виключних випадках передбачених ст. 28 ЦПК України. Науковці позитивно відзначають такі законодавчі приписи та вказують на те, що «...розподіляти всі судові справи за допомогою правил загальної територіальної підсудності не завжди виправдано й навіть доцільно» [1, с. 117]. Отже, відповідно до ст. 28 ЦПК України у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини позовна заява може бути подання за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача. До таких справ законодавець відносить: «позови про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію

аліментів, зміну способу їх стягнення, про визнання батьківства відповідача» [2]. Відповідно до внесених змін до цивільного процесуального законодавства України, законодавець розширив категорії справ щодо захисту сімейних прав та інтересів дитини, що можуть розглядатись за правилами альтернативної територіальної підсудності, а саме: це не тільки справи про стягнення аліментів на утримання дитини, а також «збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, про визнання батьківства відповідача можуть пред'являтися також за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача» (ч. 1 ст. 28 ЦПК України). Однак на практиці є багато справ про захист сімейних прав та інтересів дитини, що потребують розгляду за правилами альтернативної територіальної підсудності, а не за загальними правилами. Так, наприклад, «...пред'явлення позову про позбавлення батьківських прав одним із батьків, у якого на утриманні знаходиться неповнолітня дитина, у разі окремого проживання до іншого. У зв'язку з цим виникають труднощі звернення з позовом до суду за місцем проживання відповідача. Це пов'язано з тим, що справи про позбавлення батьківських прав, відповідно до норм цивільного процесуального законодавства, розглядаються за загальними правилами територіальної підсудності, якщо вони не об'єднанні з вимогою про стягнення аліментів на утримання дитини. Так, наприклад, якщо відповідач (батько) проживає в місті Львів, а мати з дитиною – в місті Одеса, то виникають певні труднощі, пов'язані з виїздом до суду за зареєстрованим місцем проживання чи перебування відповідача для прийняття участі у розгляді справи. Оскільки в такому випадку захищаються права не батьків, які звертаються до суду з позовом про позбавлення батьківських прав, а права і інтереси самої дитини, то відповідно до норм ЦПК України (ст. 45), СК України (ст. 171), Конвенції ООН від 20 листопада 1989 року про права дитини (ч. 1 ст. 12) думка дитини має бути врахована при вирішенні питань, що стосуються її життя. З цього випливає, що дитина також має бути присутня при розгляді справи про позбавлення батьківських прав для висловлення своєї думки. За викладених обставин вважаємо, що справи про позбавлення батьківських прав необхідно розглядати за зареєстрованим місцем проживання чи перебування самої дитини, оскільки саме її права та інтереси захищаються в суді» [3]. Отже, виникає питання: чому коли мова йде про виняток із правил, то одна справа щодо захисту сімейних прав та інтересів дитини розглядається за загальними правилами територіальної підсудності, а щодо інших справ існують певні виключення?

Також необхідно зазначити, що залишається незрозумілою позиція законодавця щодо визначення підсудності інших справ за участю дитини з метою захисту їх прав та інтересів. До таких справ необхідно віднести: справи про позбавлення та поновлення батьківських прав; справи про оспорування батьківства (материнства); справи про визначення місця проживання малолітньої дитини; справи про отримання дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України без згоди

та супроводу одного із батьків; справи про вирішення між батьками, іншими особами спору щодо виховання дитини тощо. Вбачається, що такі справи доцільно розглядати за місцем проживання чи місцем знаходження дитини, оскільки мова йде саме про захист прав та інтересів самої дитини, яка виступає суб'єктом спірних правовідносин. Також необхідно врахувати положення норм чинного законодавства щодо висловлення думки дитини у справах про захист її прав та інтересів у цивільному судочинстві. Отже, в даному випадку дитина повинна бути присутня у залі судового засідання для висловлення такої думки.

На підставі вище наведеного вважаємо за необхідне на законодавчому рівні закріпити положення, що позови у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини за вибором позивача можуть пред'являються за місцем проживання дитини.

Список використаних джерел:

1. Тимченко Г. П. Теоретичні проблеми та практика реалізації принципів судочинства в Україні. Київ : Видавничий Дім «Юридична книга», 2010. 336 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
3. Волкова Н. В. Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03 / Наталія Василівна Волкова. Одеса, 2022. 444 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/>

Ключові слова: захист сімейних прав та інтересів дитини, територіальна підсудність, позови у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини, дитина, цивільне судочинство.

Key words: protection of family rights and interests of the child, territorial jurisdiction, lawsuits in cases of protection of family rights and interests of the child, child, civil proceedings.

ІЛЛОП ІННА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Стаття 129 Конституції України закріплює положення щодо якого правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, і це дає підстави стверджувати, що судова форма захисту прав є основною та найрозповсюдженішою [1, с. 29]. Одним з найпоширеніших і найбільш складних з погляду правозастосування є захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, а також інтересів держави в порядку цивільного

Еннан Руслан Євгенович

Цифрове право (право віртуального простору) та «цифровізація» права	588

Кирилюк Алла Володимирівна

Світовий досвід вирішення спорів з інтелектуальної власності в сучасних умовах	592

Мазіна Олена Олександрівна

Штучний інтелект: суб'єкт або об'єкт права	596

Симонян Юлія Юріївна

Визначення поняття «дизайн»	600

Макаришева Тетяна Степанівна,

Крохмальов Денис Вікторович

Роль правовласників у протидії контрафактній продукції	602

Бугаєць Альона Сергіївна

Співпадіння волі і волевиявлення у фраздаторних договорах та їх неспівпадіння	604

Височин Дмитро Олександрович

Питання законодавства України в сфері імпорту ліків	606

Головатюк Іван Миколайович

Міжнародно-правова охорона об'єктів авторського права	608

Гриценюк Владислав Олександрович

Правова охорона мультимедійних творів	612

Шендрик Ірина Сергіївна

Фотографічний твір у системі об'єктів авторського права	616

СЕКЦІЯ 25

**ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ
СУДОВОЇ СИСТЕМИ**

Голубєва Неллі Юріївна

Щодо залучення судом апеляційної інстанції третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору	619

Андронов Ігор Володимирович

Судовий порядок встановлення факту проживання однією сім'єю з військовослужбовцем	621

Бут Ілля Олександрович

Судовий розгляд під час повітряної тривоги	624

Волкова Наталія Василівна

Щодо визначення територіальної підсудності у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві	626

Іліопол Інна Михайлівна

Посилення ролі підготовчого провадження у цивільному процесі України	628